

Ганна Шумська,
к.е.н., доцент кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ У ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Цифрова трансформація освіти у публічному секторі України в умовах дії воєнного стану постає як стратегічно значущий напрям модернізації державного управління, що забезпечує стійкість освітньої системи до кризових впливів та формує передумови для її якісного оновлення. Воєнні дії, що супроводжуються руйнуванням інфраструктури, переміщенням населення, порушенням логістичних зв'язків і загрозами безпеці, істотно ускладнили функціонування традиційних моделей організації освітнього процесу. За цих умов цифрові технології стали не альтернативним, а базовим інструментом забезпечення безперервності навчання, реалізації права громадян на освіту та підтримки керованості освітньої системи на всіх рівнях публічного управління. Усе вищезазначене обґрунтовує актуальність даного дослідження.

Сутність цифрової трансформації освіти полягає не лише у впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій, а у глибинній зміні управлінських підходів, освітніх практик і взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Йдеться про формування нової моделі публічного управління освітою, що ґрунтується на принципах відкритості, гнучкості, адаптивності, даноорієнтованості та інтегрованості цифрових рішень. У воєнних умовах ці характеристики набувають особливого значення, оскільки забезпечують швидке реагування на зміни середовища, можливість оперативного прийняття управлінських рішень та ефективну координацію дій між центральними й місцевими органами влади [узагальнено на основі 1 – 2].

Важливою складовою цифрової трансформації є розвиток нормативно-правового забезпечення, яке регламентує використання цифрових технологій у сфері освіти. У відповідь на виклики воєнного часу держава запровадила низку регуляторних змін, спрямованих на спрощення процедур організації освітнього процесу, розширення можливостей дистанційного навчання та легалізацію гнучких форм здобуття освіти. Це дозволило забезпечити безперервність навчання навіть у регіонах із підвищеним рівнем небезпеки, а також створити

передумови для інтеграції різних освітніх платформ і ресурсів. Водночас постає потреба у подальшій систематизації законодавства, гармонізації його з європейськими стандартами та забезпеченні єдності підходів до цифровізації освіти.

Однією з ключових особливостей цифрової трансформації освіти є масове впровадження дистанційних і змішаних форм навчання. Дистанційна освіта стала домінуючим форматом у багатьох регіонах, що дозволило зберегти доступ до освітніх послуг для значної частини здобувачів освіти. Змішане навчання, у свою чергу, забезпечує поєднання онлайн- та офлайн-форм, що сприяє більш гнучкій організації освітнього процесу з урахуванням безпекових умов. Разом з тим, широке застосування цифрових платформ, систем управління навчанням та інструментів відеозв'язку висуває підвищені вимоги до технічного забезпечення, цифрової грамотності та організаційної готовності учасників освітнього процесу.

Суттєвою проблемою залишається цифрова нерівність, яка проявляється у нерівномірному доступі до інтернету, сучасних пристроїв і цифрових ресурсів. Особливо гостро ця проблема постає в умовах воєнного стану, коли значна частина інфраструктури зазнала руйнувань або функціонує з перебоями. Нерівність у доступі до цифрових технологій призводить до диференціації якості освіти, що суперечить принципу рівності освітніх можливостей. Вирішення цієї проблеми потребує системних державних заходів, спрямованих на розвиток цифрової інфраструктури, забезпечення закладів освіти технічними ресурсами та підтримку соціально вразливих категорій населення.

Особливе значення у процесі цифрової трансформації має розвиток цифрових компетентностей педагогічних працівників. Викладач / тренер у сучасних умовах виконує не лише функцію транслятора знань, а й організатора цифрового освітнього середовища, фасилітатора навчання та модератора комунікації. Це вимагає від нього володіння сучасними цифровими інструментами, здатності створювати інтерактивний контент, здійснювати оцінювання в онлайн-середовищі та забезпечувати індивідуалізацію навчання. Тому підвищення кваліфікації викладачів / тренерів у сфері цифрових технологій має стати одним із ключових пріоритетів державної освітньої політики, що реалізується через відповідні програми професійного розвитку.

Не можна не відзначити, що цифрова трансформація освіти у публічному секторі також пов'язана з необхідністю забезпечення інформаційної безпеки та захисту персональних даних. В умовах дії воєнного стану в Україні зростає ризик кіберзагроз, спрямованих на порушення функціонування освітніх систем та

компрометацію інформації. Це зумовлює потребу у впровадженні сучасних засобів кіберзахисту, розробці стандартів безпеки та підвищенні рівня обізнаності користувачів щодо потенційних ризиків. Забезпечення кібербезпеки стає невід'ємною складовою ефективного функціонування цифрового освітнього середовища.

Управлінський аспект цифрової трансформації освіти передбачає формування ефективної системи координації між різними рівнями публічного управління. Центральні органи виконавчої влади визначають стратегічні напрями розвитку цифровізації освіти, розробляють нормативно-правову базу та забезпечують фінансування відповідних програм. Органи місцевого самоврядування, у свою чергу, відповідають за практичну реалізацію політик, адаптацію їх до місцевих умов та забезпечення функціонування закладів освіти. Саме тому взаємодія цих рівнів має бути узгодженою та спрямованою на досягнення спільних цілей, що особливо важливо в умовах кризових викликів.

Розвиток цифрових освітніх платформ і ресурсів є ще одним важливим напрямом трансформації. Використання електронних підручників, онлайн-курсів, інтерактивних навчальних матеріалів сприяє підвищенню якості освіти та розширенню можливостей для самостійного навчання. Водночас необхідно забезпечити інтеграцію різних платформ, стандартизацію контенту та його відповідність освітнім стандартам. Особливої уваги потребує створення національних цифрових рішень, що враховують специфіку української освітньої системи та забезпечують її інформаційну незалежність.

У контексті воєнного стану цифрова трансформація освіти також виконує соціальну функцію, сприяючи підтримці психологічної стійкості учасників освітнього процесу. Онлайн-інструменти дозволяють організовувати психологічну допомогу, проводити консультації та тренінги, що є важливим для подолання наслідків стресу та травматичних подій. Крім того, цифрові технології сприяють розвитку інклюзивної освіти, забезпечуючи доступ до навчання для осіб з особливими освітніми потребами та розширюючи можливості індивідуалізації освітнього процесу.

Таким чином, цифрова трансформація освіти у публічному секторі України в умовах дії воєнного стану є комплексним процесом, що поєднує технологічні, організаційні, правові та соціальні аспекти. Вона спрямована на забезпечення безперервності освітнього процесу, підвищення його якості та доступності, а також формування нової моделі публічного управління освітою. Подальший розвиток цього процесу потребує системного підходу, консолідації

зусиль держави, суспільства та бізнесу, а також створення належних умов для впровадження інновацій і розвитку людського капіталу.

Список використаних джерел:

1. Шумська Г. М. Теоретико-методичні аспекти забезпечення дієвого публічного управління для здійснення ефективної державної й регіональної економічної політики в умовах цифрового розвитку України / Трансформація суспільних відносин в умовах цивілізаційних змін: колективна монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 307–329.

2. Шумська Г. М., Мельник В. І. Ensuring the development of the national economy as a means of effective implementation public management in Ukraine in conditions of digitization. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. № 2 (8). С. 70.-83. – <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/29046>